

Ludwik Jankowiak

1912–1991

Zmarły w kwietniu 1991 roku Profesor Ludwik Jankowiak – wybitny ekonomista – był czołowym reprezentantem międzynarodowych stosunków gospodarczych wśród grona naukowców poznańskiej AE. Dyscyplina ta była przedmiotem jego szczegółowych i długotrwałych zainteresowań. Zasłużył się dla uruchomienia i rozwoju tego kierunku w naszej Uczelni. Przyczynił się również do ożywienia działalności PTE w ośrodku poznańskim. Urodził się 18 stycznia 1912 roku w Hamborn (Nadrenia) z ojca Wacława i matki Antoniny z domu Słoma, którzy za chlebem wyemigrowali kilka lat wcześniej do Niemiec. Na obczyźnie rodzina Jankowiaków zachowała swoją polskość. Tęsknota za rodzinnymi stronami sprawiła, że zaraz po uzyskaniu przez Polskę niepodległości wrócili do Poznania. W roku 1931 Ludwik Jankowiak ukończył Gimnazjum im. Gotthilfa Bergera w Poznaniu, zdając egzamin maturalny. W tym samym roku podjął studia na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego, a ukończył je w lipcu 1935 roku, uzyskując dyplom i tytuł magistra.

Bezpośrednio po ukończeniu studiów, pragnąc pogłębić swoje zainteresowania naukowe, a przede wszystkim rozwinąć i przekształcić w przyszłą rozprawę doktorską swoją pracę magisterską, w uzgodnieniu ze swoim promotorem udał się na roczne studia do Londynu. W Pitman College i w bibliotece British Museum pogłębiał swoją wiedzę ekonomiczną, a także doskonalił znajomość języka angielskiego. Gdy powrócił w połowie roku 1936, został niezwłocznie zaangażowany przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych do pracy w służbie dyplomatyczno-konsularnej. We wrześniu 1936 roku skierowano go do pracy w Konsulacie Generalnym RP w Chicago w charakterze referenta wydziału ekonomicznego. W marcu 1939 roku został odwołany z Chicago do Warszawy dla odbycia dodatkowego szkolenia specjalistycznego. We wrześniu był ewakuowany wraz z centralą Ministerstwa. Przeszedł do Rumunii, skąd po czteromiesięcznym pobycie przesunął się do Francji, aby wstąpić do formującego się tam Wojska Polskiego. Wcielony do Dywizji Strzelców Pieszych brał krótko udział w działaniach kampanii francuskiej w czerwcu 1940 roku. Już 20 czerwca Dywizja wycofała się do Szwajcarii, gdzie została rozbrojona i internowana.

Okres przebywania w obozie jenieckim nie oznaczał dla niego bezczynności i marazmu umysłowego. Pracując w służbach informacyjnych dowództwa dywizji, rychło uzyskał

zgodę władz szwajcarskich na wyjazdy z obozu na Uniwersytet w Zurychu. Uczęszczał tam na wykłady i korzystał z zasobów biblioteki uniwersyteckiej, pogłębiając swoją wiedzę ekonomiczną. Zaraz po zakończeniu wojny został zdemobilizowany. Wykorzystując swoją doskonałą znajomość języków (niemiecki, francuski, angielski), podjął pracę początkowo w organizacji UNRRA, a później w Polskiej Misji Wojskowej oraz Delegaturze American-Polish War Relief i w Polskim Czerwonym Krzyżu w Monachium.

W lipcu 1947 roku Ludwik Jankowiak wrócił do kraju. Ministerstwo Spraw Zagranicznych zaproponowało mu powrót do służby dyplomatycznej, jednak z propozycji tej zrezygnował. Podjął najpierw pracę w Polskich Zakładach Zbożowych w Poznaniu, a 1 stycznia 1949 roku w Izbie Przemysłowo-Handlowej, obejmując stanowisko kierownika Wydziału Zagranicznego. Od tego czasu datuje się jego stale zacieśniająca się współpraca z dr. Stanisławem Waschką, ówczesnym dyrektorem Izby i wykładowcą handlu zagranicznego w Akademii Handlowej. W październiku 1949 roku został asystentem. Gdy w lipcu 1950 roku Izba Przemysłowo-Handlowa została postawiona w stan likwidacji, poświęcił się już całkowicie pracy dydaktyczno-naukowej.

8 lutego 1951 roku doktoryzował się na Wydziale Prawnym Uniwersytetu Poznańskiego na podstawie przedłożonej i obronionej dysertacji *Polski system ulg celnych*. Docentem został mianowany w roku 1958. Tytuł profesora nadzwyczajnego uzyskał 1 stycznia 1965 roku, a profesora zwyczajnego 1 listopada 1975 roku.

Przez 30 lat Profesor Jankowiak był wierny pracy naukowo-badawczej, specjalizując się głównie w zagadnieniach handlu zagranicznego i międzynarodowych stosunków gospodarczych. W ciągu tego okresu pełnił coraz wyższe funkcje. Po likwidacji Katedry Handlu Zagranicznego został 1 października 1950 roku adiunktem w Katedrze Statystyki. W związku z reorganizacją Uczelni mianowano go w 1952 roku zastępcą profesora, powierzając mu kierownictwo Katedry Finansów Publicznych. Katedrę tę przekształcono w Katedrę Budżetu. W latach 1953/1954–1957/1958 był kierownikiem tej Katedry. Po jej likwidacji i wchłonięciu przez Katedrę Finansów został kierownikiem Zakładu Ekonomiki i Finansowania Handlu Zagranicznego w Katedrze Finansów. Z czasem Zakład ten jako Zakład Ekonomiki Handlu Zagranicznego wszedł w skład Instytutu Ekonomiki Obrotu Towarowego. Częste zmiany specjalizacji naukowej zmuszały Profesora Jankowiaka do dużego wysiłku intelektualnego i opanowywania wiedzy coraz to nowych dyscyplin, dla których trzeba było w krótkim czasie przygotowywać tematykę wykładów, seminariów i ćwiczeń.

W połowie lat 60. rozpoczął się okres szczególnej aktywności dydaktyczno-naukowej Profesora. Wiązało się to z tworzeniem i rozbudową wznawianego kierunku handel zagraniczny. Zamyśl skoncentrowania ogółu problematyki handlu zagranicznego i międzynarodowych stosunków gospodarczych w jednej wyodrębnionej jednostce organizacyjnej nie mógł być na razie zrealizowany ze względu na brak kadry pracowników naukowych przygotowanych do realizacji programów dydaktycznych. W latach

1973–1977 Profesor, jako kierownik Katedry Ekonomiki Handlu Zagranicznego, podjął się realizacji tego zadania. Dzięki jego staraniom zwielowrotniła się grupa młodych naukowców specjalizujących się w tych zagadnieniach. Stała się ona tak liczna, że władze Uczelni mogły wystąpić do ministerstwa o wyrażenie zgody na utworzenie 1 października 1975 roku Instytutu Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych. Profesor został jego pierwszym dyrektorem i kierował nim do chwili przejścia na emeryturę we wrześniu 1978 roku.

Równoległe z tą działalnością kontynuował prace naukowo-badawcze. W swoich publikacjach wydawanych w PTE-PWN, PWN i PWE oceniał podłoże i następstwa ekonomiczne, z jednej strony, autarkii, a z drugiej – międzynarodowego podziału pracy oraz kształtowania się *terms of trade*. Ciekawiły go także możliwości intensyfikacji wymiany międzynarodowej Wschód–Zachód. Przeprowadził porównawczą analizę struktury rzeczowej produkcji, eksportu i importu w wybranych krajach europejskich. Zwracał uwagę na procesy integracyjne i skupiał szczególną uwagę na przedsiębiorstwach wielonarodowych, podkreślając zjawiska umiędzynarodowienia kapitału. Zajmował się także problemami rozwoju eksportu regionu poznańskiego. Publikował dziesiątki artykułów poświęconych aktualnym problemom gospodarowania międzynarodowego. Ukazywały się one w wielu czasopismach naukowych i popularnonaukowych w kraju i za granicą.

W pogłębianiu wiedzy o współczesnych problemach międzynarodowych stosunków gospodarczych wielce pomagała Profesorowi doskonała znajomość kilku języków obcych. Umożliwiała to także prowadzenie szerokiej współpracy naukowej i wymianę doświadczeń badawczych. To z kolei dawało możliwość pracownikom Instytutu podtrzymywania szerokich kontaktów z ośrodkami naukowymi i międzynarodowymi stowarzyszeniami głównie w krajach Europy Zachodniej.

Profesor Ludwik Jankowiak pełnił także funkcje organizacyjne. W latach 1970/1971–1971/1972 był prodziekanem Wydziału Handlowo-Towaroznawczego, a następnie przez dwie kadencje – 1972/1973–1976/1977 dziekanem tego Wydziału. Przez blisko 15 lat był aktywnym członkiem władz Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, będąc początkowo wiceprzewodniczącym, a następnie przewodniczącym Zarządu Wojewódzkiego PTE. Jego zasługą jest znaczne ożywienie działalności PTE w województwie poznańskim w latach 70.

W chwili osiągnięcia wieku emerytalnego Profesor Ludwik Jankowiak zakończył aktywną działalność dydaktyczno-naukową w Akademii Ekonomicznej w Poznaniu 30 września 1978 roku. Nie przerwał jednak swoich kontaktów z Uczelnią, Instytutem, a przede wszystkim z jego pracownikami będącymi uczniami Profesora. Dzielił się z nimi swoimi bystrymi spostrzeżeniami.

Do ostatnich chwil interesował się wszystkim, co wiązało się z problemami handlu zagranicznego i międzynarodowego, i ich badaniom poświęcił całe swoje życie.

Henryk Wojciechowski